

چرا دولت پزشکیان به یک چهره ایده‌مند و ژنرال نیاز دارد؟

آدرس صحیح معاون اول

چهاردهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری در سلامت و امنیت کامل به پایان رسید. مسعود پزشکیان با کسب بیش از نیمی از آرای شرکت‌کنندگان در انتخابات، نهمین رئیس جمهور منتخب ایران اسلامی شد. اما این تازه شروع راه پرفراز و نشیبی است

که رئیس جمهور منتخب مردم می‌تواند با انتخاب‌های درست، برای چهار سال آتی ریل‌گذاری و آینده‌نگری کند. هشت اقتصاددان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» می‌گویند گرچه انتخاب وزرای بخش تولیدی کشور همچون وزیر اقتصاد، کشاورزی، صمت، رئیس بانک مرکزی و رئیس سازمان برنامه‌بودجه از اهمیت بالایی برخوردار است، اما

معاون اول باید هماهنگ‌کننده اقتصاد و امنیت باشد

مجید شاکری، اقتصاددان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» با اشاره به سه مساله مهم و اساسی دولت پزشکیان اظهار داشت: «نکته اصلی اینجاست که در دنیای واقعی مساله حکمرانی این‌گونه نیست که به تعدادی کارشناس افراز کرد به این معنی که شما امکان دارد بتوانید بخش مختلفی از سیستم را با بخشی از کارشناسان افراز کنید اما در نهایت شما نمی‌توانید مسائل اساسی مانند امنیت، سیاست خارجی و اقتصاد را یک چیز واحد در نظر بگیرید و آن را جمع بندی کنید. معاون اول باید وظیفه جمع‌بندی و هماهنگ کردن را خصوصاً در این سه حوزه مهم برعهده بگیرد. لذا این سمت نیازمند شخصیتی است با سابقه اجرایی طولانی یا حداقل کسی که رویکرد اقتصاد و روابط بین‌الملل را با یکدیگر ادغام کند. از نظر من این حداقل کاری است که معاون اول برعهده دارد.» وی با تاکید بر اینکه یک اقتصاددان نمی‌تواند معاون اول باشد، ادامه داد: «به نظر من با ویژگی‌هایی که از دولت آقای پزشکیان پیش بینی می‌کنیم علاوه بر وجود یک بخش اقتصادی وجود بخش امنیتی نیز ضروری است. در بین گزینه‌های مطرح نیز یک اقتصاددان که جهت امنیتی داشته باشد تا اینجای کار ندیده‌ایم.»

سمت پیشنهاد می‌شود، این طور گفت: «در دولت آقای رئیسی در این سه سال، روندی که بر دوش معاون اول بود بیشتر اجرایی بوده و بحث‌هایی نیز مطرح بود که بین اداره دولت و کار اجرایی تفکیکی وجود داشته باشد. براساس همین رویکرد آقای مخبر این سمت را پذیرفتند که این عمل منجر به ایجاد یک دوپارگی در دولت طی مدتی شد، تفاوت‌های مهمی بین دفتر رئیس جمهور و معاون اول وجود دارد و مردم در دست فرمان را در دولت مشاهده می‌کنند. به هر حال بازگشت این الگو در دولت جدید هم نیازمند شخصیتی است که در کنار دکتر پزشکیان بتواند به راحتی و اعتماد کامل کار کند و رویکرد تهاجمی در رابطه با پرونده‌ها در برابر دکتر پزشکیان نداشته باشد و بتواند رئیس‌جمهور را اغتنام کند. شخصیت‌های نام برده شده مشخص نیست تا چه میزان این رویکرد را دنبال خواهند کرد.» شاکری در پایان با تاکید بر عدم وجود زمان کافی برای دولت در شرایط کنونی دنیا تصریح کرد: «باید به این نکته توجه کرد زمان دولت برای پیگیری مسائل بسیار کم است و رسماً شش ماه زمان دارد تا وضعیت موجود کابینه را تعیین تکلیف کند و اگر این فرصت را غنیمت نشمارد عمل‌نامی‌تواند از سه سال آتی خود استفاده درست و مفید داشته باشد. پس در نتیجه تعجیل در چیدن تیم‌ها و پرهیز از تنش‌های سیاسی و سهم‌خواهی در این زمان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.»

معاون اول باید اشراف اقتصادی داشته باشد

علی مروی، اقتصاددان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» درباره شاخص‌های انتخاب معاون اول نهمین رئیس جمهور کشور اظهار داشت: «اکنون چالش‌های اصلی کشور مربوط به حوزه اقتصاد است. ما تورم بالا، رشد اقتصادی پایین، سرمایه‌گذاری کاهشده و... را داریم؛ از سوی دیگر نیز با مشکلات دیگری مثل ناترازی انرژی، ناترازی صندوق‌های بازنشستگی، ناترازی آب و... هم روبه‌رو هستیم. ورود به بطن این مسائل نشان می‌دهد سیاستگذاران ما فهم اقتصادی درستی نداشتند و اقتصاد موضوعات مختلف را در سیاست‌های خود درست طراحی نکردند. همان‌طور که مسعود پزشکیان اذعان کرده ما می‌دانیم که او می‌خواهد کار را به کارشناسان بسپارد؛ طبیعتاً باید معاون اول رئیس‌جمهور فردی مسلط به مباحث اقتصادی

باشد که به نوعی فرماندهی مباحث اقتصادی دولت را نیز برعهده بگیرد.» مروی در ادامه افزود: «اگر مسعود پزشکیان به دنبال این باشد که مثل شهید رئیسی فرماندهی اقتصادی دولت را برعهده معاون اول خود بگذارد در این صورت بهترین گزینه علی طیب‌نیا خواهد بود. اما اگر بنا باشد معاون اول غیراقتصادی باشد علی طیب‌نیا حتماً باید رئیس سازمان برنامه‌بودجه باشد و گزینه‌ای در سمت معاون اولی قرار بگیرد که مسائل اقتصادی را به خوبی متوجه بشود و نسبت به اقتصاددان‌ها شناخت داشته باشد. من اگر جای رئیس‌جمهور بودم ترجیح می‌دادم یک فرد اقتصادی را در جایگاه معاون اول ریاست جمهوری بگذارم. اگر به هر دلیل گزینه دیگری می‌گذاشتم، با قرار دادن علی طیب‌نیا در جایگاه ریاست سازمان برنامه‌بودجه، اختیارات اقتصادی معاون اول را کاهش می‌دادم.»

از دیدگاه آنان حساس‌ترین انتخاب مسعود پزشکیان انتخاب معاون اول رئیس‌جمهور خواهد بود. به اعتقاد اقتصاددانان، معاون اول ۱- نباید از بانیان وضع موجود باشد، ۲- در صورت امکان فردی فرآینحی باشد، ۳- لزوماً نیاز نیست اقتصاددان باشد اما باید اشراف دقیقی به مسائل اقتصادی کشور داشته باشد، ۴- ایده مرکزی در حوزه‌های

انتخاب فرا حزبی رئیس‌جمهور بدون حزب

وحید شقاقی شهری، اقتصاددان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» درخصوص ویژگی‌های معاون اول رئیس‌جمهور تصریح کرد: «دولت چهاردهم در یک شرایط سخت آغاز به کار می‌کند. اکنون آرایش سیاسی اروپا بیشتر به سمت جناح راست و افراطی حرکت کرده است؛ مثال آن آرایش سیاسی اخیر فرانسه بود. از سوی دیگر نیز اکنون شواهد و رخدادها نشان می‌دهد احتمال پیروزی ترامپ بیشتر شده است. در داخل کشور هم شرایط اقتصادی سخت است؛ ما ۷ سال پیاپی تورم بالای ۴۰ درصد را مشاهده می‌کنیم. هیچ دوره‌ای در ۵۰ سال گذشته چنین شرایطی را از لحاظ تورم بالا و بی‌پوستگی تورم نداشته‌ایم. در ۱۰۰ سال اخیر بیشترین طول دوره تورم در ایران ۳ سال بوده است. همچنین با انباشت ناترازی از بنزین تا برق، نفت و صندوق‌های بازنشستگی در اقتصاد کلان مواجه هستیم. از زمان روی کار آمدن دولت چهاردهم، رئیس‌جمهور با انبوهی از چالش‌های داخلی و بین‌المللی مواجه

خواهد شد. درحال حاضر آرایش سیاسی مجلس با دولت منتخب متفاوت است؛ اکنون یک مجلس اصولگرا با آرایش خاصی حاکم است که کار دولت را سخت خواهد کرد. تیم اقتصادی و کابینه مسعود پزشکیان به‌واسطه حزبی نبودن او و سختی شرایط باید بسیار متفاوت از کابینه دولت‌های گذشته باشد. حزبی نبودن مسعود پزشکیان، دست او را در انتخاب افراد از گرایش‌های مختلف باز می‌گذارد. معاون اول یکی از مهم‌ترین پست‌هاست؛ چراکه شورا‌های مختلف اعم از شورای اقتصاد ذیل معاونت فعالیت می‌کنند. معاون اول هم باید اقتدار لازم را داشته باشد و اعضای کابینه بتوانند از نگاه‌ها و حضور او در راستای اجماع استفاده کنند. تحقق وعده‌های رئیس‌جمهور درباره کنترل تورم، رفع فلیترینگ، اجرای سیاست‌های کلی نظام بالاخص برنامه هفتم توسعه و رونق بورس نیازمند معاون اول و یک کابینه متشکل از افراد متخصص و حرفه‌ای است. رئیس‌جمهور باید ابتدا یک نظام شفاف با شایسته‌سالاری حداکثری برقرار کند.»

به بانیان وضع موجود مسئولیت ندهید

پیمان مولوی، اقتصاددان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» درخصوص معاون اول و نقش هماهنگ‌کننده وی می‌گوید: «اگر بخواهیم به سمت افرادی برویم که قبلاً بودند و فعالیت کردند و بعد از چند سال گفتند ما قدرت جابه‌جایی منشی‌مان را هم نداشتیم، مایه ناامیدی افرادی می‌شویم که به ما دل بسته‌اند. ما نیازمند حضور یک فرد اجرایی که در حد و اندازه صحبت‌های مناظرات باشد هستیم. فرد اجرایی مشخصاً باید درکی از فرآیند پروکراسی داشته باشد و سعی کند بر یک سری کارهای اجرایی تأمل کند؛ به‌عنوان مثال شما وقتی در یک اقتصاد شدیداً ذی‌نفعانه زندگی می‌کنید همه وزارتخانه‌ها ناخودآگاه در این اقتصاد فعالیت می‌کنند. نظام اداری در ایران مثل سایر بخش‌های اقتصادی، ذی‌نفعانه شده است. در وزارت صمت یا در وزارت رفاه یا در سایر وزارتخانه‌ها دقیقاً چه فردی خواهند آمد؟ اینشتین در یک جمله معروف می‌گوید با همان روشی که یک مشکل ایجاد شده، نمی‌توان مشکل را حل کرد. می‌توان به این جمله اضافه کرد با کسانی که مشکلات را به اینجا رساندند، نمی‌توان مشکلات

را حل کرد.» مولوی افزود: «مهم‌است این سوال مطرح شود که رئیس‌جمهور می‌خواهد از افرادی که مشکلات را ادامه دادند استفاده کند یا افرادی را به کار بگیرد که شایسته هستند؟ اینجا یک تناقض بین شایسته‌سالاری و اقتصاد ذی‌نفعانه شکل می‌گیرد. برای مثال اگر همین الان بنا بر این شود که واردات خودرو صورت بگیرد، شما خواهید دید که چند کارشناسی درباره آن اتفاق خواهد افتاد. ما نیاز به تجمع یک دیدگاه اجرایی در کنار یک دیدگاه متفاوت از قبل داریم. این فرد باید با علم به تمام مشکلات وارد این حوزه بشود نه اینکه بعد از هشت سال بگوید من نمی‌توانستم منشی خود را هم عوض کنم. نیاز نیست معاون اول حتماً اقتصاددان باشد؛ به یک فرد با رویکرد اجرایی نیاز داریم. یک قدم رو به جلو می‌تواند این باشد که اعلام کنند دقیقاً چه اهداف را می‌خواهند دنبال کنند و برای آن چه محدودیت‌هایی دارند. این فرد می‌تواند یک فرد تکراری با عملکرد و رزومه قوی باشد. این فرد باید پروژه‌ها را اجرا و آن را راهبری کند، پیشنهاد می‌کنم رئیس‌جمهور، وزرا، معاونان و مشاوران خود را معرفی کند و این مشاوران نسبت به مشاوره‌های خود مسئولیت قبول کنند.»

معاون اول باید همدلی ایجاد کند

مرتضی افقه، اقتصاددان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» در رابطه با ویژگی‌های یک معاون اول مطلوب در شرایط فعلی کشور اظهار داشت: «باید توجه کنیم در چه شرایط حساسی قرار گرفته‌ایم و سپس با توجه به آن به مشخصه‌های ضروری این مسائل بپردازیم. یکی از مهم‌ترین انتخاب‌های آقای پزشکیان، طبیعتاً باید انتخاب معاون اول باشد. اشراف دقیق به مسائل اقتصادی، داشتن ایده مشخص و قدرت راهبری و ایجاد هماهنگی بین تیم اقتصادی و سایر وزارتخانه‌ها از اولین ویژگی‌های معاون است.» وی با تاکید بر توانایی اجرایی معاون اول رئیس‌جمهور تصریح کرد: «معاون اول را می‌توان جانشین رئیس‌جمهور در نظر گرفت؛ به دنبال آن طبیعتاً این فرد باید از توانایی اجرایی مطلوبی برای تحقق وعده‌های کشور داشته باشد.» افقه با اشاره به اینکه بسیاری از مشکلات اقتصادی ریشه غیراقتصادی دارد، به بحث لزوم رفع تحریم پرداخت و ادامه داد: «معاون اول باید معتقد به این مساله و آگاه از شرایط موجود باشد. برای دستیابی به این هدف مهم وی باید در این مسیر

کمک‌کننده باشد تا یک تیم قوی متشکل از عناصر کارآمد در وزارت خارجه بسازد که علاوه بر وزیر خارجه، معاونان و سفرا خصوصاً در کشور‌های مهم از نظر اقتصادی را شامل می‌شود.» وی با تاکید بر لزوم همدلی و همکاری بین قوای سه‌گانه، بیان کرد: «به جهت اینکه بسیاری از این کارها صرفاً در دست دولت نیست انتظار می‌رود دستگاه‌های دیگر مانند مجلس همدلی داشته باشند.» افقه در پایان با تاکید بر لزوم چیدمان کابینه جوان و کارآمد و پرهیز از عناصر تکراری، اظهار داشت: «اولویت بعدی رئیس‌جمهور، انتخاب وزرای بخش تولید مانند وزارت اقتصاد، کشاورزی، صمت، ریاست بانک مرکزی و رئیس سازمان برنامه‌بودجه است. البته که هم مسائل اقتصادی و هم غیراقتصادی مهم هستند. به نظر من مسائل اقتصادی نیز ریشه غیراقتصادی دارند پس لازم است به‌طور موازی و هم‌زمان باهم پیش روند. شناخت ریشه مشکلات و آسیب‌شناسی آنها نیز برعهده معاون اول است، وی باید بتواند بر این اساس مهره‌های تیم دولت را در بهترین شرایط چیدمان کند. امیدواریم این کابینه با عناصر غیرتکراری از قبل چیده شود و شاهد حضور عناصر جوان و کارآمدی با ایده‌های جدید و مدرن در آن باشیم.»

معاون اول می‌تواند فرا جناحی باشد

علی سعدوندی، اقتصاددان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» درباره شاخص‌های انتخاب معاون اول در دولت چهاردهم اظهار داشت: «معاون اول رئیس‌جمهور باید با قدرت اجرایی بالا، دارای سابقه حضور در دستگاه‌های اجرایی و دولتی مختلف و با دیدگاه فرا جناحی باشد و بتواند حاشیه‌ها را کاهش دهد. اقتصاد بسیار مهم است، اما اقتصاددانی باید مسئولیت قبول کند که در گذشته موفق شده باشد شرایط اقتصادی را به نحو خوبی پیش ببرد و تغییر ایجاد کند. ما چنین اقتصاددانی در کشور نداریم؛ ۵۳ سال است که به‌طور مداوم تورم داریم. بعضاً هم که تورم کاهش یافته مبتنی بر سیاست کنترل تورم نبوده، بلکه براساس تعویق تورم بوده و بعداً با شدت بیشتری

شاهد تورم بوده‌ایم. اگر اقتصاددانی باشد که بتواند فرا جناحی فکر کند و بدون حاشیه عمل کند قطعاً بهتر خواهد بود. به نظر من علی اصغر صالحی به‌عنوان فردی که با جناح‌های مختلف کار کرده و دلسوز و صادق است می‌تواند گزینه خوبی برای دولت چهاردهم باشد. شاید او بتواند مثل حسن حبیبی در دولت هاشمی‌رفسنجانی عمل کند. محمدرضا عارف نیز که معاون اول دوران خاتمی بود می‌تواند گزینه خوبی باشد. یک سنت حسنه از دولت سازندگی تا امروز در جریان بوده که براساس آن معاون اول بدون حاشیه‌سازی اقدام به رتق و فتق امور می‌کرد. در همان ابتدا حسن حبیبی که معاونت رئیس‌جمهوری بودند مطلقاً وارد بحث‌های سیاسی نمی‌شد و ارتباط خوبی با سایر دستگاه‌ها و قوا داشت. این سنت باید ادامه پیدا کند.»

فرا جناحی و بدون برچسب باشد

امیرمحمد گلوانی، اقتصاددان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» پیرامون ویژگی‌های معاون اول ریاست جمهوری گفت: «معاون اول رئیس‌جمهور در نظام‌هایی که کسوت ریاست‌جمهوری در آن هست اساساً بسیار نقش مهمی دارد؛ چراکه رئیس‌جمهور به فردی تبدیل می‌شود که امضاکننده و تصمیم‌گیر نهایی است و بخشی از زمان خود را صرف دید و بازدید از اقداماتی که می‌خواهد انجام دهد و بررسی برنامه‌ها و... می‌کند. در نتیجه معاون اول به نفر اول اجرایی کشور تبدیل می‌شود و غالباً نقش راهبری اقتصادی را ایفا می‌کند. زمانی مثل زمان دولت روحانی، معاون اول را تضعیف می‌کنند و نقش آن به حاشیه می‌رود، اما در زمانی مثل دولت شهید رئیسی، معاون اول نقش پررنگ‌تری پیدا می‌کند و به نفر اول تیم اقتصادی تبدیل می‌شود.»

وی افزود: «با توجه به صحبت‌های مسعود پزشکیان به نظر می‌رسد معاون اولی، نقش مهمی در دولت وی ایفا خواهد کرد. به همین دلیل این سوال برای بسیاری از مردم پیش آمده است که معاون اول مسعود پزشکیان چه کسی خواهد بود؟ من فکر می‌کنم برای یک‌بار هم که شده باید یک معاون اول برای دولت بگذاریم که دستی در سیاست، صنعت و اقتصاد داشته است و به‌طور خاص فردی بوده که سابقه طولانی در حوزه سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی داشته است. از آنجایی که رئیس‌جمهور دولت چهاردهم می‌خواهد دولت اجماع‌ساز و فرا جناحی باشد، بهتر است معاون اول تکنوکرات و بدون برچسب داشته باشد تا هم بتواند نقش خود را به درستی بازی کند و هم تیم اقتصادی را هماهنگ کند. اگر معاون اول یک فرد با یک گرایش و مانیفست اقتصادی باشد می‌تواند به دولت چهاردهم کمک کند.»